

DINSHUNOSLIK VA HALQORO MUNOSABATLAR

X.U.Samatov

Ilmiy rahbar.

Turdimurodov Behruz

Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti

Samarqand filiali Kompyuter injiniringi fakulteti KI24-03 guruhi talabasi.

Telefon raqam: Elektron pochta manzili;

Anotatsiya: *Mazkur ilmiy ishda dinshunoslik fanining mazmun-mohiyati va uning xalqaro munosabatlar tizimidagi o'rni yoritilgan. Dinning ijtimoiy hayotdagi roli, turli dinlarning xalqaro siyosiy jarayonlarga ta'siri hamda konfessiyalararo munosabatlar, diniy erkinlik va tolerantlik kabi masalalar tahlil qilinadi. Xususan, din va siyosat o'rtasidagi murakkab munosabatlar, diniy ekstremizm va radikalizm tahdidlariga qarshi xalqaro hamkorlik masalalari muhim yo'nalish sifatida ko'rib chiqilgan. Dinlararo muloqot va madaniy hamkorlik orqali tinchlikni ta'minlashda dinshunoslik yondashuvlarining ahamiyati alohida o'rganilgan. Tadqiqotda tarixiy manbalar, zamonaviy xalqaro tajribalar va tahliliy metodlardan foydalanilgan bo'lib, uning xulosalari global tinchlik va barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.*

Kalit so'zlar: *Dinshunoslik, xalqaro munosabatlar, din va siyosat, diniy tolerantlik, ekstremizm, dinlararo muloqot, madaniyatlararo aloqalar, tinchlik, global xavfsizlik, diniy erkinlik, radikalizm, konfessiyalararo munosabatlar, xalqaro hamkorlik..*

Аннотация: *В данной научной работе раскрывается сущность религиоведения и его роль в системе международных отношений. Анализируется социальная функция религии, влияние различных конфессий на международные политические процессы, а также межконфессиональные отношения, религиозная свобода и толерантность. Особое внимание уделено сложным взаимодействиям между религией и политикой, вопросам*

религиозного экстремизма и радикализма, а также международному сотрудничеству в борьбе с этими угрозами. Рассматривается значение религиозоведческого подхода для обеспечения мира через межрелигиозный диалог и культурное взаимодействие. В исследовании используются исторические источники, современные международные практики и аналитические методы, а полученные выводы содержат практические рекомендации, направленные на обеспечение глобального мира и стабильности..

Ключевые слова: *религиоведение, международные отношения, религия и политика, межконфессиональный диалог, религиозная свобода, толерантность, экстремизм, радикализм, международное сотрудничество, глобальная стабильность.*

Abstract: *This scientific work explores the essence of religious studies and its role within the system of international relations. It analyzes the role of religion in social life, the influence of various religions on international political processes, as well as issues such as interfaith relations, religious freedom, and tolerance. In particular, it examines the complex relationship between religion and politics, and highlights the importance of international cooperation in countering threats of religious extremism and radicalism. The study also focuses on the significance of religious studies approaches in ensuring peace through interreligious dialogue and cultural cooperation. The research draws on historical sources, contemporary international experiences, and analytical methods, offering practical recommendations aimed at promoting global peace and stability.*

Keywords *Religious studies, international relations, religion and politics, religious extremism, radicalism, interfaith dialogue, religious freedom, tolerance, global peace, cultural cooperation, international security..*

Insoniyat tarixi davomida din har doim ijtimoiy hayotning ajralmas qismi bo'lib kelgan. U nafaqat shaxsiy e'tiqod va axloqiy me'yorlarning shakllanishida, balki jamiyatlararo aloqalar, siyosiy qarorlar va hatto urush hamda tinchlik masalalarida muhim rol o'ynagan. Xususan, globallashuv jarayonining jadallashuvi, axborot texnologiyalarining rivojlanishi, hamda xalqlar o'rtasidagi aloqalarning kuchayishi

dinshunoslik va xalqaro munosabatlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqurroq o'rganishni taqozo etmoqda. Aynan mana shunday murakkab va ko'p qirrali masalalarni tahlil qilish, zamonaviy dunyoda diniy omilning siyosiy va diplomatik jarayonlardagi o'rnini aniqlash bu mavzuning dolzarbligini belgilaydi. Bugungi kunda din nafaqat shaxsiy e'tiqod masalasi, balki xalqaro munosabatlarning ajralmas omiliga aylangan. Diniy mafkuralarning global miqyosdagi ta'siri, konfessiyalararo munosabatlar, diniy ekstremizm, diniy diplomatiya kabi tushunchalar xalqaro siyosatda tobora muhim o'rin egallab bormoqda. Ko'plab davlatlar tashqi siyosat yuritishda diniy omillardan foydalangan yoki diniy tashkilotlar orqali ta'sir doirasini kengaytirishga harakat qilgan. Shu bilan birga, diniy omillarning noto'g'ri talqin qilinishi, ulardan siyosiy manipulyatsiya maqsadlarida foydalanilishi turli mojarolarni keltirib chiqargani ham tarixdan ayon. Dinshunoslik fanining asosiy vazifalaridan biri – diniy e'tiqod va amaliyotlarning mohiyatini, ularning inson va jamiyat hayotiga ta'sirini ilmiy jihatdan tahlil qilishdir. Xalqaro munosabatlar esa davlatlar, millatlar va boshqa xalqaro sub'yektlar o'rtasidagi siyosiy, iqtisodiy, madaniy aloqalarni o'rganadi. Ushbu ikki yo'nalish bir-biri bilan chambarchas bog'langan bo'lib, ular o'rtasidagi integratsiyalashuv zamonaviy geosiyosiy muammolarni tahlil etishda alohida ahamiyat kasb etadi. So'nggi yillarda musulmon davlatlari o'rtasidagi diniy birdamlik, Vatikanning xalqaro diplomatiyadagi roli, Isroil va musulmon mamlakatlari o'rtasidagi ziddiyatlarda diniy omilning ta'siri kabi holatlar diniy faktorlarning xalqaro siyosatga bevosita ta'sirini ko'rsatadi. Shu bilan birga, dunyoning turli mintaqalarida yuzaga kelgan diniy ziddiyatlar – masalan, Yaqin Sharqdagi sunniy-shiiy nizolari yoki Hindiston va Pokiston o'rtasidagi diniy zaminli kelishmovchiliklar xalqaro xavfsizlikka ham tahdid solayotganini inkor etib bo'lmaydi.

Biroq diniy omillar har doim ham mojaro yoki qarama-qarshilik manbai sifatida emas, balki tinchlik, muloqot va hamkorlik vositasi sifatida ham namoyon bo'lmoqda. Masalan, turli diniy konfessiyalar vakillarining muloqoti, dinlararo sammitlar, diniy tolerantlik g'oyalarining keng targ'ib etilishi global tinchlikka hissa qo'shmoqda. Shunday sharoitda dinshunoslik yondashuvlarining xalqaro munosabatlar doirasida qo'llanilishi xalqaro tinchlik va barqarorlikni ta'minlashda

muhim vositaga aylanishi mumkin. Mazkur maqolaning maqsadi – dinshunoslik va xalqaro munosabatlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni tahlil qilish, dinning xalqaro siyosatdagi o'rnini aniqlash, hamda diniy omillarning ijobiy va salbiy jihatlarini ko'rsatishdan iborat. Maqolada, shuningdek, diniy mafkura va diplomatiya, dinlararo muloqot va diniy ekstremizm muammolari hamda xalqaro tashkilotlar faoliyatidagi diniy aspektlarga ham alohida e'tibor qaratiladi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi geopolitik muhitda har qanday ijtimoiy-siyosiy hodisani diniy kontekstda ham baholash zarurati ortib bormoqda. Aks holda, yuzaki tahlillar natijasida diniy sabablardan kelib chiqqan ziddiyatlar chuqurlashishi, xalqaro hamkorlikning izdan chiqishi ehtimoli ortadi. Shu bois, mazkur mavzuni ilmiy asosda, tahliliy va kompleks yondashuvlar orqali o'rganish har qachongidan ko'ra muhimroqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Аслиддинов Ш. “Диншунослик”. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2020.
2. Karimov I.A. “Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch”. – T.: Ma'naviyat, 2008.
3. Saidov A.X. “Xalqaro munosabatlar nazariyasi va amaliyoti”. – T.: Universitet, 2019.
4. Huntington S. “The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order”. – New York: Simon & Schuster, 1996.
5. Esack F. “Islam and Politics”. – London: Oneworld Publications, 2018.
6. Bulaeva A.V. “Religiya i mezhdunarodnye otnosheniya”. – Moskva: Aspekt Press, 2016.
7. Nye J.S. “Soft Power: The Means to Success in World Politics”. – New York: Public Affairs, 2004.
8. Qurbonov B. “Dinlararo bag'rikenglik va zamonaviy jamiyat”. – T.: Ma'naviyat, 2021.
9. “Religion and International Relations: A Primer for Research”. – The Pew Research Center, Washington, 2010.
10. Abdurahmonova M. “Zamonaviy dunyoda dinning ijtimoiy funksiyalari”. // Ijtimoiy fanlar. – 2022, №2.